

Η δύναμη του γεγονότος του Σταυρού στη ζωή μας. Θυσιαστική αγάπη και μίμηση Χριστού

Η δύναμη ενός γεγονότος καθορίζεται από παράγοντες αντικειμενικούς, τους οποίους εμπεριέχει το ίδιο το γεγονός, αλλά και από παράγοντες υποκειμενικούς. Οι τελευταίοι είναι εκείνοι που περιγράφουν την προσωπική οικείωση του γεγονότος από τον συγκεκριμένο άνθρωπο. Οποιοδήποτε γεγονός, όσο κοσμοϊστορικό και αν είναι, ενδέχεται να παραμείνει ανενεργό αν ο ενδιαφερόμενος δεν αντιληφθή το νόημά του και δεν επιδιώξει συνειδητά να μετάσχει στη δύναμή του.

Τα παραπάνω ισχύουν και για τα έργα της Θείας Οικονομίας, παρ' όλο που το άλλο μέρος της σχέσης είναι ο παντοδύναμος Θεός. Αυτός ο αυτοπεριορισμός της θεϊκής ισχύος, με τον οποίο, κατά παράδοξο τρόπο, οι θεϊκές πρωτοβουλίες εμφανίζονται ανίσχυρες μπροστά στην ανθρώπινη βούληση, είναι προϊόν της αξίας του προσώπου. Ο Θεός περιμένει από το κάθε ανθρώπινο πρόσωπο την δική του κατάφαση εμπρός στο μυστήριο της Ενανθρωπήσεως και στο άρρητο γεγονός της Σταυρώσεως. Κατάφαση η οποία θα εκφρασθή όχι τόσο με λόγια όσο με έργα.

Οι διαπιστώσεις αυτές δυστυχώς αληθεύουν ενίοτε και για πολλά μέλη της Εκκλησίας, οι οποίοι ζούμε επαγγελλόμενοι την ζωή του Σταυρού αλλά στην πράξη ως ξένοι προς το περιεχόμενό του. Ο απόστολος Παύλος μάς είχε προειδοποιήσει ότι κάποιιοι διαθέτουν την εξωτερική μορφή της ευσεβείας αλλά έχουν πρακτικά αρνηθή τη δύναμή της (Β' Τιμ. 3: 5). Ο τίτλος που μου δόθηκε, όχι τυχαία, επαναλαμβάνει την λέξη 'δύναμη'. Ο Σταυρός αποτελεί δύναμη με πολλά ενεργήματα και προεκτάσεις, αρκεί ο πιστός να μην ενδιαφέρεται μόνο για την επιφάνεια.

Έχουν γραφτή πολλά για την πνευματική ζωή σύμφωνα με το πνεύμα του Σταυρού και της Ανάστασης. Στην εποχή μας η αφθονία των πηγών και βοηθημάτων, καθώς και των κηρυκτικών και κατηχητικών ευκαιριών, που μας πληροφορούν για την σταυροαναστάσιμη ζωή του Χριστιανού, μάς έχει εφοδιάσει με πληθώρα πνευματικών καθοδηγητικών συμβουλών. Σταυρός και θυσιαστική αγάπη έχουν γίνει συνώνυμα και το ένα ανακαλεί συνειρμικά το άλλο. Αν επαναλάβω όσα είναι ήδη γνωστά, κινδυνεύω να σας προκαλέσω πλήξη. Θα προσπαθήσω να εκφράσω ορισμένες προσωπικές παρατηρήσεις, διανθισμένες με

ψυχολογικούς στοχασμούς, σχετικά με την ποικιλία των ανθρωπίνων στάσεων γύρω από το γεγονός του Σταυρού.

Ο άγιος Νικόλαος Καβάσιλας, μιλώντας για την εναρμόνιση μυστηριακής ζωής και ανθρώπινης προαίρεσης, γράφει: «Είναι ανάγκη να κοινωνούμε και στην γνώμη με Αυτόν του οποίου κοινωνούμε το Αίμα». Η προγραμματική αυτή τοποθέτηση αίρει την πόλωση μεταξύ ευχαριστίας και άσκησης, αφού καθιστά την δεύτερη προϋπόθεση της πρώτης αλλά και φανέρωσή της. Ο πιστός, από ευγνωμοσύνη προς εκείνον ο οποίος δέχτηκε να συνδέσει τη δική Του άκτιστη φύση με την κτιστή ανθρώπινη, πασχίζει να αποκτήσει 'νουν Χριστού' (Α' Κορ. 2: 16), να μιμηθή δηλαδή όσες το δυνατόν περισσότερες πλευρές της ζωής του Σωτήρα του. Έτσι λοιπόν, ορθά πάλι ο τίτλος συνδέει τη δύναμη του γεγονότος του Σταυρού με την μίμηση του Χριστού.

Οι Πατέρες μάς έχουν διδάξει ότι με δύο τρόπους εισέρχεται ο σταυρός στη ζωή μας: τον ακούσιο και τον εκούσιο. Ακούσιος είναι ο σταυρός όταν μας επισκέπτεται με τη μορφή των ποικίλων αθελήτων συμφορών. Εκούσιος είναι όταν συνίσταται σε θεληματική μίμηση του σταυρικού ήθους, δηλαδή του τρόπου ζωής του Εσταυρωμένου Χριστού. Σχηματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι καλύπτει τα πεδία της άσκησης και της αγάπης, δηλαδή όταν ασκούμε την αγάπη και όταν αγαπούμε την άσκηση. Ευκαιρίες έκφρασης αυτής της μίμησης αποτελούν οι ποικίλες πτυχές της ζωής των συνανθρώπων μας. Ειδικά για τον κληρικό το θυσιαστικό ήθος συνιστά την πεμπτούσια της ύπαρξής του, το περιεχόμενο της ιερατικής του διακονίας.

*

Ας εξετάσουμε τώρα κάποιες πτυχές του μυστηρίου του Σταυρού, όπως τις έζησε ο Χριστός, και οι οποίες συνθέτουν αυτό που ονομάζουμε δύναμή του, προσπαθώντας να εξετάσουμε πώς είναι εφικτό να λειτουργήσει αυτή η μίμηση στην δική μας καθημερινή πραγματικότητα.

Α) Ο Χριστός έπαθε και πέθανε στον Σταυρό ων εντελώς αθώς.

Αυτή η αφετηριακή διαπίστωση επιφέρει ως λογική συνέπεια ότι ο πιστός δικαιούται να χρησιμοποιεί την ορολογία περί δικού του σταυρού μόνο όταν ο ίδιος είναι εντελώς αμέτοχος και χωρίς ευθύνη για ό,τι του συμβαίνει. Εδώ περιλαμβάνονται καταστάσεις σοβαρών ασθενειών και αναπηριών, το πένθος για απώλειες αγαπημένων, καθώς και ουκοφαντίες και διωγμοί που

ενδέχεται να υποστή ο πιστός. Η διάκριση αυτή, όμως, δεν αποτελεί κεκτημένη νοοτροπία και στάση. Η φρασεολογία περί του σταυρού τον οποίο σηκώνει κάποιος απαντάται συχνά και σε περιπτώσεις όπου ο ίδιος έχει μια μικρή ή μεγάλη συμμετοχή στο δυσάρεστο γεγονός το οποίο υφίσταται. Οδυνηρές καταστάσεις που αποτελούν αποτέλεσμα λαθών μας ή και αμαρτιών μας προφανώς δεν είναι επιτρεπτό να διεκδικήσουν την ιερή επωνυμία του σταυρού. Η παραπάνω ανακριβής χρήση της έννοιας του 'προσωπικού σταυρού', αν δεν γίνεται απλώς από άγνοια, ενδέχεται να στοχεύει στο να απωθήσει κανείς το ποσοστό της προσωπικής του ευθύνης και να αποφύγει τον κόπο της μετάνοιας και το κόστος της αλλαγής.

Β) Ο Χριστός δεν επεδίωξε να ανέβει στον Σταυρό αλλά δεν τον αρνήθηκε.

'Εκούσιος' σταυρός δεν σημαίνει ότι εμείς τον προκαλούμε. Το να επιδιώκουμε εμείς ασύνετα τον σταυρό μας δεν συνιστά την δύναμη του Σταυρού αλλά αντίθετα τον εκθέτει σε ακύρωση και μπορεί να γίνει απόδειξη αδυναμίας. Στην πραγματικότητα τις περισσότερες φορές αποτελεί προϊόν υπερεκτίμησης των δυνατοτήτων μας, επειδή κατά βάθος ίσως είμαστε «πεπειθότες εφ' εαυτοίς» (Β' Κορ. 1: 9).

Όταν όμως προκύψει έξωθεν στη ζωή μας η σταυρική κατάσταση δεν τρέχουμε για να ξεφύγουμε αλλά επικαλούμαστε την βοήθεια του Χριστού σε αυτή την σοβαρή δοκιμασία ώστε να Τον μιμηθούμε στην άρση του.

Γ) Ο Χριστός διήλθε τον χρόνο Του πάνω στον Σταυρό ουσιαστικά μόνος.

Βεβαίως βρισκόταν κοντά Του η Μητέρα Του, ο απόστολος Ιωάννης, και κάποιες γυναίκες. Αν όμως λάβουμε υπόψη την ομάδα των άλλων μαθητών, το πλήθος των πιστών ακολούθων Του, αλλά και τους αναρίθμητους ευεργετημένους από Αυτόν, που όλοι τους απουσίαζαν, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι κατ' ουσίαν ήταν μόνος ('και εμέ μόνον αφήτε').

Και εμείς βιώνουμε συχνά μοναξιά στις δοκιμασίες μας για ποικίλους λόγους (χαρακτηρολογικούς, οικογενειακούς, γεωγραφικούς, συγκυριακούς). Η μοναξιά αποκτά σταυρική ποιότητα, όμως, όταν και στον βαθμό που συναρτάται με το ανιδιοτελές θυσιαστικό μας έργο. Κάποιος που υφίσταται σταυρική οδύνη, δηλαδή, αλλά έχει απομακρύνει προηγουμένως

τους άλλους από κοντά του με την συμπεριφορά του, βιώνει μοναξιά οπωσδήποτε αλλά όχι σταυρικού τύπου. Η τελευταία έγκειται στην ανικανότητα ή απροθυμία του κόσμου να αντιληφθή την ποιότητα της σταυρικής θυσίας και να συμπαρασταθή σε αυτήν.

Δεν είναι κακό, φυσικά, να δεχθούμε ανθρώπινη στήριξη κατά την θυσιαστική μας διακονία, αντίθετα είναι επιβεβλημένη γι' αυτό και οφείλουμε να την παρέχουμε προς άλλους. Απλώς τονίζουμε τα παραπάνω για να δώσουμε έμφαση στο γεγονός ότι κατά τις σκληρές ώρες της μοναξιάς (που συνδέεται με την θυσιαστική μας διακονία, υπενθυμίζω), νιώθουμε εγκαταλελειμμένοι αλλά δεν είμαστε μόνοι. Όπως ο Χριστός.

Δ) Ο Χριστός ολοκλήρωσε την θυσιαστική Του διακονία κατά το τριήμερο διάστημα το οποίο ακολούθησε τον Σταυρό, κατεβαίνοντας στον Άδη.

Ο Άδης αποτελεί συνέχεια του Σταυρού, ως τόπος βαθύτερης οδύνης. Και σήμερα πολλοί αδελφοί μας, βιώνουν τον δικό τους σταυρό ως Άδη, ή μεταβαίνουν από την σταυρική τους κατάσταση στον Άδη της απελπισίας και του μηδενισμού. Ο προσωπικός Άδης, ως επιδείνωση του δράματος κάποιου ανθρώπου, αποτελεί μια πραγματικότητα την οποία αρκετές φορές θα συναντήσει ο κληρικός ως ποιμένας. Στην περίπτωση αυτή ο κληρικός καλείται να κατέβει στα σκοτεινά βάθη όπου βρίσκεται ο άνθρωπος προκειμένου να τον τραβήξει έξω, 'μετά φόβου Θεού, πίστεως και αγάπης' επειδή το εγχείρημα είναι βαρύ. Χωρίς να αποκλείουμε το ενδεχόμενο να έλθουν τέτοιες συγκυρίες που ο ίδιος ο κληρικός να βιώσει προσωπικό Άδη, με την έννοια της απώλειας όχι μόνο της ελπίδας του αλλά δυστυχώς κάποιες φορές και της πίστης του.

Ε) Ο Χριστός συγχώρησε τους σταυρωτές Του.

Υπάρχουν σε όλες τις εποχές, ευτυχώς, άνθρωποι που αγωνίζονται να συγχωρήσουν. Η ειδοποιός διαφορά του Χριστού, όμως, έγκειται στο ότι Αυτός νοιάζεται και για τους θύτες, για την σωτηρία τους. Το ήθος αυτό το μιμήθηκαν και οι άγιοι της Εκκλησίας μας, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τον πρωτομάρτυρα Στέφανο (Πράξ. 7: 60).

Οπωσδήποτε το εγχείρημα αυτό είναι από τα δυσκολότερα του πνευματικού αγώνα και όλοι μας θα μαθητεύουμε σκληρά μέχρι το τέλος της ζωής μας. Το επισημαίνω εδώ, όχι μόνο ως

στόχο και ορόσημο των χριστιανών, αλλά και για την εξόφθαλμη ριζική αντιδιαστολή με κατάλοιπα προνεωτερικών, πιθανόν και παγανιστικών, νοοτροπιών τα οποία επιβιώνουν στον τόπο μας και ζητούν αντεκδίκηση.

*

Στη συνέχεια, μετά την σύντομη επισκόπηση των βασικών αρχών, ας αναλογιστούμε για λίγο και επί του 'τοπίου' που διαμορφώνεται στο πλήρωμα της Εκκλησίας. Ποιες στάσεις απέναντι στον σταυρό συναντούμε στους σημερινούς πιστούς; Θα επιχειρήσω να διακρίνω κάποιους αντιπροσωπευτικούς τύπους:

Α) Τρόμος απέναντι στον σταυρό και άρνηση του.

Στην περίπτωση αυτή υπερισχύει η ορμή αυτοσυντήρησης (στην ήπια εκδοχή) ή ο ναρκισσισμός της προσωπικότητας (στην χειρότερη εκδοχή). Ο άνθρωπος τρέμει στην ιδέα ότι ενδέχεται να πονέσει και αγωνίζεται να αποφύγει τον σταυρό πάση θυσία. Το εν λόγω πρόβλημα εμφανίζεται πιο καλόηθες στις προσωπικότητες οι οποίες νομίζουν πως είναι ασθενείς και ευάλωτες, και με την κακοήθη μορφή στις εγωκεντρικές προσωπικότητες οι οποίες αισθάνονται πως οι πάντες τους χρωστούν την ευτυχία, ακόμη και ο ίδιος ο Θεός. Μεταξύ αυτών των δύο άκρων συναντούμε την πλειονότητα των περιπτώσεων, εκείνους που θεωρούν ότι ο σταυρός δεν αρμόζει στη ζωή που έκαναν μέχρι τότε, ότι τους αδικεί, ότι άλλους έπρεπε να έχει επισκεφθή. Κατ' ουσίαν παραπονούνται για την παραβίαση ενός τρόπου τινά συμβολαίου το οποίο είχαν συντάξει μονομερώς αλλά νόμιζαν πως είχε υπογραφή και από τον Θεό. Κάτω από τη νοοτροπία αυτή ενυπάρχει η αίσθηση του δικαίου, ο οποίος αξίζει μια ευνοϊκή μεταχείριση.

Β) Μαζοχιστική αναζήτηση του σταυρού.

Αυτή χαρακτηρίζει προσωπικότητες οι οποίες αναζητούν τον πόνο με παθολογικό τρόπο, επειδή μόνο έτσι γνωρίζουν να βρίσκουν αυτοεκτίμηση ή ανακούφιση από κάποια ενοχή. Οι ακούσιοι σταυροί της ζωής αλλά και η θεληματική άσκηση τους ανακουφίζουν επειδή αισθάνονται ότι μειώνεται έτσι η τιμωρία τους. Εννοείται ότι αυτός ο «σταυρός» καταχρηστικά μόνο φέρει το όνομα του σταυρού, επειδή αποτελεί προϊόν ενδοψυχικών συσχετισμών κατά τους οποίους ο άνθρωπος λειτουργεί αυτοαναφορικά και εγωκεντρικά, χωρίς άνοιγμα στον Χριστό. Ψυχολογικοί σκοποί ικανοποιούνται με πνευματική ορολογία.

Γ) *Ανάθεση του προσωπικού σταυρού σε άλλους ή συμπεριφορά που προκαλεί σταυρό στους άλλους.*

Εδώ ο πιστός 'έξουσιοδοτεί' κατά κάποιο τρόπο άλλο πρόσωπο να υποφέρει αντί για τον ίδιο, ή ακόμη και δημιουργεί με τη ζωή του σταυρικές καταστάσεις στους κοντινούς του ανθρώπους. Το πρώτο συμβαίνει όταν κάποιος, ασυνείδητα συνήθως, 'διαβιβάζει' την δική του οδυνηρή κατάσταση σε κοντινό του πρόσωπο ενεργώντας ως 'ιμάντας' μεταφοράς του σταυρού. Το δεύτερο μπορεί να προέρχεται είτε από ανευθυνότητα είτε από ιδιοτροπία του χαρακτήρα, φαινόμενα συχνά στις οικογενειακές σχέσεις.

Δ) *Άρση του σταυρού με γογγυσμό και θυμό.*

Αν θέλουμε να ακριβολογήσουμε, δεν πρόκειται εδώ για πραγματική άρση του σταυρού, αλλά για αναγκαστική ανοχή του. Και τούτο επειδή το ήθος με το οποίο διεκπεραιώνεται ο αγώνας αυτός απέχει κατά πολύ με το αγαπητικό ήθος του Σταυρού. Στην πραγματικότητα επικρατεί στον ψυχισμό πικρία η οποία συσσωρευόμενη μετατρέπεται σε λανθάνουσα οργή (λανθάνουσα επειδή ο πιστός δεν επιτρέπει στον εαυτό του να οργισθεί συνειδητά εναντίον του Θεού), ενίοτε δε καταλήγει και σε φθόνο προς όσους δεν σηκώνουν σταυρό ή ακόμη και σε μισανθρωπία.

Σε κάποιες περιπτώσεις τα πράγματα δεν ήταν έτσι εξ αρχής, αλλά έγιναν στην πορεία, όταν ξεπεράστηκε η πεπερασμένη αντοχή των ανθρώπων, κάτι που αφήνει ανοικτό τον κίνδυνο ψυχικής ή σωματικής κατάρρευσης. Εμείς, ως ατελείς άνθρωποι, δεν διαθέτουμε την αντοχή του Θεού. Το όριο δηλαδή και το κριτήριο που θα επιτρέψει την ελάφρυνση της άσκησης ή την διακοπή μιας θυσιαστικής διακονίας αποτελεί ο κίνδυνος της ψυχοσωματικής εξάντλησης η οποία πρέπει οπωσδήποτε να αποφευχθεί. Σε αυτό το σημείο βασίζεται και η γνωστή αρχή της ποιμαντικής εξατομίκευσης (βλ. την αρχή του Γεροντικού 'ουκ εδιδάχθημεν είναι σωματοκτόνοι αλλά παθοκτόνοι', σήμερα θα προσθέταμε στο πρώτο και 'ψυχοκτόνοι').

Ε) *Εθελοθρησκεία, δηλαδή συγκρητιστική απόδοση στον σταυρό ιδιοτήτων τις οποίες δεν έχει.*

Εδώ παρατηρούμε παγανιστικά και αλλόθρησκα υπολείμματα που παίρνουν τη μορφή της μοιρολατρίας: 'το γραφτό', 'ήταν γραμμένο'. Πρέπει να τονίσουμε πως ο λόγος που η μοιρολατρία είναι τόσο δημοφιλής ως εξήγηση είναι επειδή

ανακουφίζει από το άγχος της προσωπικής ευθύνης και ελευθερίας. Ταυτόχρονα, σε ορισμένους βασανισμένους πιστούς, τους προφυλάσσει από τον κίνδυνο να εξεγερθούν εναντίον του Θεού, δηλαδή αποτελεί μια αυτοσχέδια προσπάθεια να διασώσουν την πίστη τους.

*

Απέναντι σε όλες αυτές τις παραφθορές ποια μπορεί να είναι η ορθή σχέση με τον Σταυρό; Θα αφήσω να μιλήσει ο κορυφαίος θεολόγος π. Δημήτριος Στανιλοάε:

«Η λειτουργία του Σταυρού είναι να αποκαλύπτει ότι ο Θεός υπερτερεί από όλα τα δώρα Του. Γι' αυτό μπορεί επίσης να δοθεί και στον άνθρωπο, που είναι σχετικά ενάρετος και τότε συμπληρώνει την πλήρη του λειτουργικότητα. Μετά την πτώση, ο σταυρός έχει ένα νόημα εξαγνισμού για όλους, γιατί δεν υπάρχει άνθρωπος ολοκληρωτικά αθώς. Άλλα πάντοτε πρέπει να αναγνωρίζουμε ότι συχνά το βάρος του Σταυρού, που μερικοί έχουν να σηκώσουν, δεν είναι ανάλογο προς τις αμαρτίες τους. Αυτή η κατάσταση έχει κάνει πολλούς να μιλούν για το μυστήριο του πάθους, αφού συνήθως εκείνοι που είναι περισσότερο ενάρετοι φαίνεται να έχουν ένα βαρύ μερίδιο ταλαιπωρίας».¹

Η αρχική αυτή διαπίστωση αναφέρεται σε όσους διαμαρτύρονται για τον σταυρό τους επειδή- κατά την γνώμη τους- οι αμαρτίες τους είναι δυσανάλογα μικρές. Ο Στανιλοάε συνεχίζει το σκεπτικό του: *«Ο Θεός έχει δικαίωμα να δίνει τα δώρα Του και να τα αποσύρει. Και ο άνθρωπος δεν θα έπρεπε να προσκολλάται στον Θεό ανάλογα με τις δωρεές που Αυτός του έχει δώσει. Μια τέτοια στάση δεν θα αποτελούσε αληθινή αγάπη για τον Θεό, αλλά μια προσήλωση στα ίδια τα δώρα Του, κι αυτό θα σήμαινε να βάζεις τις δωρεές πάνω από τον δωρητή. Σε αυτή την περίπτωση, η σχέση του ανθρώπου με τον Θεό θα βασιζόταν απλώς σ' ένα συμβόλαιο και ο άνθρωπος θα έλεγε: 'Θα μείνω αφοσιωμένος σε σένα όσο μου δίνεις'. Μια τέτοια στάση από την πλευρά του ανθρώπου θα σήμαινε ότι ο Θεός δεν άξιζε να αγαπηθεί καθ' εαυτόν. Τότε η σχέση αυτή θα εξαρτιόταν από την χρησιμότητα που ο άνθρωπος αντλεί από τα δώρα που ο Θεός του δίνει. Και, στην πραγματικότητα, ο άνθρωπος τότε θα αγαπούσε*

---

¹ π. Δημητρίου Στανιλοάε, *Η νίκη του Σταυρού*, Σύναξη, τ. 26, 1988, σ. 7-12. Όλα τα αποσπάσματα που ακολουθούν προέρχονται από το ίδιο κείμενο, μέρος μιας ομώνυμης ομιλίας του που κυκλοφορήθηκε ολόκληρη το 2010 από τις εκδόσεις Μαΐ στρος.

τον εαυτό του. Με αυτό τον τρόπο οι δωρεές θα έχαναν το νόημα τους, ως σημάδια της αγάπης του Θεού και ως τρόποι με τους οποίους ο άνθρωπος εισέρχεται και διατηρεί μια προσωπική σχέση μαζί Του. Τα δώρα θα γίνονταν απλώς αντικείμενα καθ' εαυτά...

Ο διάβολος αδυνατεί να καταλάβει ότι ο άνθρωπος θα μπορούσε να αγαπά τον Θεό γι' Αυτόν τον ίδιο, ότι δια της αγάπης θα μπορούσε ο άνθρωπος να υπερβεί τον εαυτό του και τον κύκλο των ενδιαφερόντων του. Αλλά ο Θεός θέλει να δείξει, με το παράδειγμα του Ιώβ, πώς υπάρχει μια αγάπη όπου μέσα της ο άνθρωπος είναι ικανός να παραμένει συνδεδεμένος με τον Θεό τον ίδιο, ακόμα κι αν δεν παίρνει πια δώρα Του. Για να το δείξει αυτό ο Θεός, μερικές φορές, σπάει τον στενό σύνδεσμο που υπάρχει ανάμεσα στον δίκαιο άνθρωπο και τις δωρεές που ο Θεός του δίνει».

Οι διατυπώσεις αυτές αντιμετωπίζουν, νομίζω, με επιτυχία το ερώτημα γιατί πάσχει ο δίκαιος. Επιπλέον παρέχουν πειστική απάντηση και σε όσους αναρωτιούνται γιατί απαιτείται στη ζωή μας η ασκητική του σταυρού. Η μεγαλύτερη αξία, όμως, κατά την γνώμη μου, των παραπάνω σκέψεων είναι ότι μας παροτρύνουν να 'επιτρέπουμε' στον Θεό να είναι Θεός με τον δικό Του τρόπο, όχι με τον τρόπο που θέλουμε εμείς. Άλλωστε, ακριβώς επειδή σκέφθηκε και ενήργησε με τον δικό Του τρόπο και όχι με τον ανθρώπινο, γι' αυτό προχώρησε στο σκάνδαλο να γίνει άνθρωπος και να μās σώσει.

Ο Στανιλοάε καταλήγει: «Είναι φορές που συνδέουμε τόσο στενό τον Θεό με εκείνα που μας παρέχει, ώστε Τον ταυτίζουμε με αυτά και ξεχνούμε εντελώς τον Θεό τον ίδιο • και τότε, αν αυτός δεν εκδηλώνει πια το ενδιαφέρον Του για μας μέσω της παροχής δώρων, μās φαίνεται ότι μās έχει εγκαταλείψει. Για τον λόγο αυτό ο σταυρός συχνά φαντάζει σαν σημάδι της εγκαταλείψεως μας από τον Θεό. Αλλά και αυτό που μπορεί επίσης να συμβεί είναι να αποσύρει στ' αλήθεια ο Θεός τον εαυτό Του από τα μάτια μας, για να αποδείξει και να ενισχύσει την επιμονή της αγάπης μας προς Αυτόν. Ακόμα και ο Κύριος μας Ιησούς Χριστός, πάνω στο Σταυρό, είχε το αίσθημα της πλήρους εγκαταλείψεως Του από τον Θεό. Αλλά, ακόμα, ο Κύριος ποτέ δεν άφησε να εξασθενήσει η αγάπη Του για τον Θεό.

Είναι τότε μόνο που ερχόμαστε σε μια σχέση με τον Θεό αληθινά προσωπική, μια σχέση πάνω απ' όλα τα δημιουργήματα. Αυτή η σχέση δεν κυριαρχείται πια από υλικά είδωλα. Όλες οι

ιδέες μας για τα πράγματα και για τα δώρα που ο Θεός μας δίνει εξαφανίζονται ολωσδιόλου μπροστά στο φως του ιδίου. Έτσι κεκαθαυμένοι προσφέρουμε τους εαυτούς μας ολοκληρωτικά στον Θεό και υψωνόμαστε σ' ένα διάλογο αγάπης αποκλειστικά μαζί Του. Τότε αισθανόμαστε πώς ο Θεός είναι άπειρα μεγαλύτερος απ' όλες τις δωρεές Του και όλα τα δημιουργήματα Του και πώς, με αυτή τη σχέση μαζί Του, αναγόμαστε σ' ένα διαφορετικό πνευματικό επίπεδο, κατά το οποίο ανακτούμε σε Αυτόν όλα όσα είχαμε χάσει». Με άλλα λόγια, ο Θεός αξίζει πολύ περισσότερο από τις εμπειρίες τις οποίες μάς παρέχει. Αξίζει όχι γι' αυτά που δίνει, αλλά γι' αυτό που είναι, καθεαυτόν.

Αν τα παραπάνω αποτελούν μεγάλες και επείγουσες για όλους μας αλήθειες, ποια είναι η σχέση τους με το θέμα της θυσιαστικής αγάπης το οποίο μάς απασχολεί; Καθώς ισχύουν για τον ακούσιο σταυρό του καθενός, θα τολμούσα να επεκτείνω το σκεπτικό αυτό και στις περιπτώσεις της εκούσιας ασκητικής και θυσιαστικής μίμησης του Σταυρού του Χριστού. Κατά παρόμοιο τρόπο λοιπόν, ο πιστός προσφέρεται θυσιαστικά στις ποικίλες ανάγκες και χρείες των αδελφών του, για να υπενθυμίσει στον εαυτό του πως αυτοί οι αδελφοί του αποτελούν πολυτιμώτερα δώρα από εκείνα τα άλλα δώρα τα οποία θυσιάζει (άνεση, χρόνο, χρήμα). Και για την περίπτωση που το έχει ξεχάσει, με την θυσιαστική αγάπη να συντελέσει ώστε να αποκτήσουν τα πρόσωπα των άλλων (γνωστών και αγνώστων) μεγαλύτερη σημασία γι' αυτόν εν συγκρίσει προς τα άλλα δώρα του Θεού τα οποία κάθε ασκητική προσπάθεια απαρνιέται.

Με άλλα λόγια, η εκούσια ασκητική του Σταυρού έχει στόχο να διασωθή η προσωπική αγαπητική μας σχέση με τον Χριστό και με τους αδελφούς Του, ώστε να μην καλυφθούν τελικά κάτω από τα πλούσια δώρα Του τα οποία απολαμβάνουμε στη ζωή μας. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι κάθε άσκηση του Χριστιανού (νηστεία, εγκράτεια κτλ.) στοχεύει στο να γίνει ικανός να αγαπά ακόμη περισσότερο. Αυτό τεκμηριώνεται, νομίζω, επαρκώς και από την υμνολογία της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Πράγματι, παράλληλα με την εγκράτεια και την 'φυλακή' αισθήσεων και νοός, συναντά κανείς πάμπολλες αναφορές στην αγάπη, την συγχώρηση, την ελεημοσύνη. Μάλιστα, ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος κάθε μορφή αγάπης την βλέπει ως ιερατική λειτουργία των λαϊκών, κατά την οποία ο πιστός είναι ταυτόχρονα 'προσφέρων και προσφερόμενος', ιερουργός και δώρο.

Σε αυτά τα πλαίσια και με αυτές τις προϋποθέσεις νοείται λοιπόν η θυσιαστική αγάπη. Όσον αφορά μεν στον δικό μας σταυρό, τον αίρουμε με εμπιστοσύνη προκειμένου να γίνουμε ικανοί να αγαπήσουμε πληρέστερα. Ενώ όσον αφορά στον σταυρό των άλλων, συμπαραστεκόμαστε σε αυτούς ως Κυρηναίοι, όχι μόνο στην άρση του σταυρού τους, αλλά και στην ανεύρεση του νοήματός του. Η οποία δεν είναι τίποτε άλλο από την πορεία προς την χριστοείδεια, προς το να 'πάρει μορφή ο Χριστός μέσα μας' κατά τον απόστολο Παύλο (Γαλ. 4: 19).